

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПРОСТОРИ ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ

УДК 159.942+74

МЕДІА-АРТ-ТЕРАПІЯ: ВИЗНАЧЕННЯ, СУТНІСНІ ОЗНАКИ, ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ

Вознесенська Олена,

*кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник
Інституту соціальної та політичної психології НАПН України,
президент ВГО «Арт-терапевтична асоціація» (Київ)*

В статті проаналізовано види та особливості медіа-арту як сучасного мистецтва. Концептуалізовано поняття «медіа-арт-терапії». Проаналізовано сутнісні ознаки, особливості, механізми застосування. Зроблено висновок щодо актуальності розвитку цього різновиду арт-терапії.

Ключевые слова: медіа, арт-терапія, медіа-арт.

В статье проанализированы виды и особенности медиа-арта как современного искусства. Концептуализируется понятие «медиа-арт-терапия». Проанализированы его сущностные признаки, особенности, механизмы использования. Сделан вывод об актуальности развития этого вида арт-терапии.

Ключевые слова: медиа, арт-терапия, медиа-арт.

Media-art's types and particular qualities is analyzed in the article. The concept media-art-therapy» is conceptualized. It's essential features, particular qualities and mechanisms of effect are analyzed. Actuality development of this art-therapy's species difficulties in studying this concept are made.

Keywords: media, art-therapy, media-art.

Проблема. Чому сьогодні виникла необхідність створювати нові засоби допомоги особистості? Навіщо нам ще один вид арт-терапії? І чи потрібно нам взагалі всі ці медіа-мистецтва? Ми живемо в епоху інформаційного суспільства, коли змінюються форми та засоби мистецтва, розвиваються нові підходи до віддзеркалення реальності у творчості, митець виходить на новий рівень спілкування зі своїм глядачем. І кожна людина сучасності в будь-який момент може стати митцем! Медіа-пристрої, що дозволяють створювати фото та відео та одночасно поділитися цим з великою кількістю глядачів, стали повсякденням. Кожна людина постійно здійснює комунікацію з новітніми технологіями: через призму інтернету, гаджетів та девайсів більшість з нас пі-

знає і бачить світ. Ми можемо спостерігати взаємопроникнення об'єктивної та віртуальної реальностей. Світ реальний і світ віртуальний, з одного боку відділені один від одного, а з іншого – все більш можна відмітити їхнє поєднання, схожі ознаки. Тому сьогодні арт-терапія, як метод зцілення особистості засобами мистецтва, потребує осмислення нових можливостей інформаційного світу, виходу на новий рівень розуміння механізмів зцілення через використання медіа в творчому процесі. Медіа-арт-терапія може стати відповіддю на виклики сучасної інформаційної реальності.

Метою статті є визначення поняття медіа-арт-терапія і усвідомлення ролі цього відносно нового різновиду арт-терапії в сучасній системі методів допомоги особистості.

Отже, розпочнемо з того, що запропонована назва різновиду арт-терапії – медіа-арт-терапія – складається з трьох слів іншомовного походження, які разом створюють одне нове:

- **медіа** (англ. *media* – засоби, способи) – це канали, інструменти та пристрої технологічного характеру для запису, збереження та передачі інформації. І в нашому інформаційному світі саме обмін інформацією є необхідною складовою життя суспільства, отже, медіа-технології є посередником людської діяльності взагалі, є засобом комунікації, умовою людської активності;

- **арт** (від англ. *art* – 1) мистецтво; 2) образотворче мистецтво) – форма усвідомлення та відбиття дійсності (внутрішньої чи зовнішньої по відношенню до автора) в свідомості людини в формі конкретних почуттєвих художніх образів відповідно до певних естетичних ідеалів. Мистецтво – це один із засобів пізнання світу, і, в тому числі, засіб виховання – політичного, морального і художнього. У науці мистецтвом називають як творчу художню діяльність, в процесі якої створюються художні образи, що відображають дійсність і втілюють естетичне ставлення до неї людини, так й її результат – художній твір;

- **терапія** (від грец. *therapeía, θεραπεία* – зцілення, лікування) – процес зняття чи усунення проявів будь-якого захворювання, нормалізація порушених процесів життєдіяльності, одужання, відновлення здоров'я. Часто під поняттям «терапія» розуміють застосування нехірургічних лікувальних засобів.

Але існування в нашому світі таких феноменів сучасної дійсності як **арт-терапія** та медіа-мистецтво (**медіа-арт**) наводить нас на думку про можливості їх поєднання задля розвитку арт-терапії як методу допомоги особистості і збагачення його можливостями інформаційної доби.

Розглянемо **медіа-мистецтво** як відбиття реальності інформаційного світу. Сучасні художники, як й у всі часи, шукають різні стимули для творчості в різних областях знань. Митці зазвичай наслідують природу, а сьогодні саме цивілізація стає природою, де вони знаходять своє натхнення. Сучасне мистецтво в тому виді, як воно існує зараз, сформувалося в 1960-70-х роках. Художні експерименти того часу можливо розглядати як пошук альтернатив модернізму, що виражалося в народженні нових образів, знаходженні нових засобів та матеріалів вираження. Це можна описати як розвиток мистецтва через зрушення від об'єкта до самого процесу творення. Настав час постмодернізму [3]. І на цей процес великого впливу надав розвиток технологій, який розширив палітру засобів, що використовуються художниками. Розвиток науки та техніки в кінці ХХ – початку ХХІ ст. сприяв появі нових феноменів в мистецтві – відео-арту, мережевого мистецтва, світлових інсталяцій тощо – того, що отримало назву медіа-арт (media art) або мистецтва нових медіа [12]. Отже, саме в межах постмодернізму сформувалися ці електронні мистецтва як сукупність витворів мистецтва, що пов'язані з новими медійними та цифровими технологіями, комп'ютерною графікою, анімацією, інтерактивними інтернет-технологіями [10]. В наш інформаційний час митці почали створювати свої продукти в цьому вже звичному для всіх нас середовищі і за допомогою сучасних технологій, де віртуальний світ зливається зі світом реальним.

Розглянемо **медіа-арт** – сучасне мистецтво інформаційної доби – більш детально. Уточнимо, що медіа-мистецтво використовує як художнє поле сучасні комунікаційні технології такі, як інтернет, телефон або будь-який інший вид і формат передачі сигналу. Цей термін показує відмінності цих культурних об'єктів від творів традиційного мистецтва (живопису, скульптури тощо). Мистецтво нових медіа не є набором однотипних практик, а складною галуззю, що побудована на системі мистецтв, наукових та промислових досягненнях та політико-культурному медіа-активізмі. **Різновидами медіа-арту є:**

- **відео-арт** (мистецтво роботи з відео- і телевізійними образами, включаючи мистецтво відеоінсталяцій – оприлюднення художніх «конструкцій» з телевізійних і відео-пристроїв, що підпорядковані єдиній художній задачі); зокрема – **відеомепінг** (video mapping) – проекція з одного чи кількох проєкторів на різні об'єкти: будівлі, басейни (архітектурний мепінг) [10];

- **медіа-перформанс** (завдяки розвитку технологій мистецтво перформансу, акціонізму вийшло на новий рівень розвитку, отримав інноваційні художні зображувально-виразні засоби, зокрема, в просторових формах мистецтва);
- **медіа-інсталяція**;
- мистецтво **цифрової фотографії**;
- **саунд-арт** (використання звуку для створення творчих продуктів – звукові скульптури, звукові інсталяції, музичні фонтани);
- **VJ-ing** (мистецтво візуального представлення в реальному часі, що містить створення та/або маніпуляції із зображенням з використанням спеціальних технологій та синхронізацію з музикою) [9] тощо.

З точки зору **організації мистецького простору** існують такі **види медіа-арту**:

- телеком'юнікейшн арт (як художній простір використовуються різні види відомих кіберпросторів, починаючи з телефонного);
- нет-арт, або мережеве мистецтво (витвори цього виду мистецтва не можуть існувати ні в якому іншому середовищі крім мережевого);
- медіа-ландшафтний арт;
- інтерактивне електронне мистецтво, що залучає аудиторію [4].

Отже, виділимо деякі **особливості медіа-арту** як найсучаснішого виду мистецтва.

1. Більшість проектів в медіа-арті звертаються до таких тем як політика і соціальна свідомість, даючи можливість проявитися **соціальному активізму** за допомогою **інтерактивної** природи медіа [11]. Мистецтво у повну силу починає впливати на суспільні процеси і політичну «погоду». Художня естетика, художник, публіка, посередники, ЗМІ включаються в мультимедійні процеси і отримують функції один одного. Мистецтво знаходиться **під сильним впливом соціальних контекстів**.

2. Медіа-арт народився в епоху **глобалізації та інтернету**, тому його особливостями є **мобільність, відсутність меж і обмежень** та плинність визначеного національно-культурного коду. Деякі позитивні наслідки глобалізації як об'єктивного процесу зближення і діалогу культур на основі зростаючої мобільності населення планети, активного обміну інформацією – це розкриття людського потенціалу, розвиток демократії, вільної фінансово-господарської діяльності, системи уселюдських цінностей, але є й негативні – «ерозія» культур і втрата культурного різноманіття, криза ідентичності (на рівні окремої взятої особистості і спільнот), поверховість контактів. Художники можуть

взаємодіяти з глядачами не виходячи з будинку, поширювати власні твори і отримувати зворотній зв'язок. Мистецька освіта та використання тих самих технологій ведуть до асиміляції естетики та стратегій. Образотворче мистецтво має регіональні та національні ознаки тисячорічної давнини, література, театр, кіно має різні наративи та культурні коди. В медіа-арті **відсутні культурні дивергенції**. Спроби зміщення меж, змішування науки, технології та мистецтва є атрибутами медіа-арту в будь-якому культурному та національному середовищі [12].

3. Розглянемо ще таку особливість медіа-арту як **спрямованість на комунікацію**. Віртуальний простір, доступ до якого надають комп'ютер та інтернет, є надзвичайним і привабливим самостійним квазі-реальним простором, покращеною «копією» світу (швидкою, інформативною, безпечною). Це тривимірний простір з новим розумінням і способом відчуження часу та освоєння простору, іншим принципом руху, швидкості, дії, іншим способом побудови міжлюдських стосунків. Завдяки цим якостям віртуального простору з'явився Нет-арт – мережеве мистецтво (англ. net art чи Internet art) – твори, створені в інтернеті і для інтернету, такі, що виставляються, існують, функціонують лише в мережі. І саме цей вид медіа-арту спрямований, в першу чергу, на комунікацію замість презентації чи репрезентації. Метою художника є не авторське вираження, демонстрація, нав'язування власного бачення, особистої позиції, а взаємодія – **спілкування з глядачем, залучення його в творчий діалог**. В нет-арті є **свобода** – від державних установ, ангажованості, заказів. Інтернет є засобом вираження, транслявання та тиражування нет-арту і є обов'язковою умовою для сприймання витвору мистецтва [9].

4. Можемо також спостерігати **розмитість меж між автором та глядачем**: художники роблять сайти-майданчики з певними інструментами для креативу користувачів, які, не маючи мистецької освіти, створюють неймовірні цифрові інсталяції, звукові композиції в вікнах інтернет-браузерів за допомогою найпростіших маніпуляцій. І ці витвори сучасного актуального мистецтва часто створюються не з комерційними цілями, а з метою самовираження чи спілкування, як художниками, так й аматорами. Їх не можна купити, або заволодіти ними в інший спосіб, важко продати. Медіа-арт – **мистецтво заради творчості**, заради самовираження.

5. Для медіа-арту характерно взаємопроникнення, доповнення, **зближення незалежних один від одного явищ** – риси характерні для

всього мистецтва постмодерну [3]. З одного боку, це проявляється як поєднання засобів комунікації (звуку, відео, тексту тощо), з іншого – нові способи реалізації, які надають мультимедійні технології, суттєво розширюють інструментарій митця, дозволяють моделювати нове перцептивне середовище, занурювати глядача в авторську віртуальну реальність [10].

6. *Епатаж*, карнавал, провокація були притаманні мистецтву у всі часи. Завжди мистецтво йшло попереду людства, художники показували суспільству шляхи розвитку і шляхи з безвиході, спонукали до нових рівнів усвідомлення, розвитку світогляду, переосмислення сьогодення [3]. Сучасний медіа-арт, отримуючи безмежні можливості стихійного розповсюдження в мережі інтернет, часто приводить до «вибуху» суспільної свідомості [10]. Це мистецтво не просто містить епатаж – воно є провокацією по суті.

Звернемося до арт-терапії. Чи може арт-терапія використовувати нові форми мистецтва – медіа-арт в своєму просторі? Які можливості розкриває інформаційний світ для арт-терапії?

Ще раз зауважимо, що нові медійні пристрої дозволяють створювати неймовірні продукти: будь-хто може створити фото, відео, колаж чи навіть анімаційний фільм за допомогою лише смартфона. Іноді дорослій людині важко взяти в руки пензлика чи крейду, сісти за стіл і почати малювати. Чи вона соромиться, чи просто не знає, як це робити. Але багато хто готовий сісти за комп'ютер і створити, наприклад, демотиватор чи віртуальну картинку, що буде виражати його стан, його думку, його переконання. Поширення власноруч створеного контенту через мережу інтернет, через соціальні мережі надає людині безмежні можливості для отримання підтримки друзів і навіть незнайомих людей через «вподобання» («лайки»).

Отже, останнім часом виокремлюється такий різновид арт-терапії, визначальною рисою якого є використання будь-яких медіа-засобів для творчості. Ми дали йому робочу назву *медіа-арт-терапія* або *медіамистецька терапія*. І сьогодні він увібрав в себе і кінотерапію, яка існувала як окремий вид арт-терапії, і фототерапію, яку раніше відносили до арт-терапії в вузькому значенні (як терапію засобами образотворчого мистецтва).

Медіа-арт-терапія – найновітніший **різновид арт-терапії** – передбачає в якості засобів та простору для зцілення особистості за допомогою мистецтва сучасні системи комунікації. Розвиток медіа-арт-терапії є можливим завдяки розвитку інформаційного типу культури, з

характерними для неї відкритістю, множинністю, мультикультуралізмом, віртуальністю, невизначеністю, глобалізацією світу. Отже, **визначальною рисою медіа-арт-терапії** є використання сучасних медіа в творчому процесі. **Мультиmodalність** віртуального простору дозволяє оживити свою історію, казку, створюючи анімацію (хоча б Gif), чи просто їх озвучити за допомогою електронної музики, зробити аудіовізуальний продукт – інсталяцію, презентацію тощо.

Медіа-арт-терапія, як й будь-який інший вид арт-терапії, об'єднує два способи використання медіамистецтва з лікувальними цілями:

- **сприйняття** образів, створених іншими (кінофільми, анімація, інсталяції, перфоманси тощо), що можуть мати великий зілкуювальний потенціал – **рецептивна форма терапії**;
- **творче самовираження** через медіа-арт, власна творчість клієнтів у взаємодії з арт-терапевтом (в цьому форматі медіа-арт-терапія надає можливість особистості виразити себе «іншими голосами» за допомогою потенціалу застосування сучасних медіа-технологій) – **творча форма терапії**.

Для кращого розуміння зілкуювальної дії медіа-арт-терапії розглянемо **механізми терапевтичного впливу в арт-терапевтичному процесі**. О.І. Копитін виділяє три фактори психотерапевтичного впливу, які діють на основі механізмів зілчення в психотерапії взагалі [8]:

- фактор **художньої експресії**, що заснований на самовираженні, катарсисі, усвідомленні, прояві та втіленні у творчий продукт почуттів, потреб і думок клієнта, а також універсальності (усвідомленні і відчутті спільності) та унікальності його переживань;
- фактор **психотерапевтичних стосунків**, в основі якого є відчуття довіри та безпеки, емоційної підтримки, прийняття, толерантність, визнання цінності та значущості кожної людини, унікальності її внутрішнього світу, готовність розуміти її, враховуючи її власні установки і цінності, групова ідентифікація в умовах групової терапії, згуртованість, взаємодопомога – соціальний досвід усвідомлення цінності спілкування та спільної творчості;

• фактор **інтерпретації та зворотного зв'язку**, коли суб'єкт сприйняття має можливість отримати від партнера по спілкуванню інформацію про те, як він сприймається: діє через міжособистісні моделі, міжособистісне навчання, в груповій арт-терапії група є моделлю поведінки людини в реальності, що виявляє поведінкові стереотипи, допомагає усвідомленню зв'язку створених символічних образів зі

змістом свого внутрішнього світу та системою стосунків, самодіагностику, рефлексію, формування нових смислів.

Ці фактори забезпечують всі три площини змін – когнітивну, емоційну і поведінкову.

Якщо розглянути в контексті терапевтичного впливу медіа-арт-терапію, то виявляється, що **медіа-арт-терапія** заснована на:

- художній експресії: величезному **творчому потенціалі сучасних медіа-засобів**. Завдяки звичності медіа-творчості для багатьох людей в інформаційному світі – майже щодня вони роблять фото, створюють story telling (розповідання історій, звіт про подорож, self-promotion, які є формами мережевого мистецтва, за думкою Олексія Шульгіна [9]), висловлюють свої переконання за допомогою демотиваторів в соціальних мережах – знімаються бар'єри та страхи перед творчістю («я не вмію малювати», «я не митець», «в мене не вийде» і т. і.). Арт-терапія в такій формі не відлякує, її можливо застосовувати в домашніх умовах – з власних світлин зробити фотоколаж, запросити друзів для створення власного анімаційного фільму, щоб відзначити важливу подію чи відсвяткувати день народження. Отже діють механізми катарсису, універсальності і єдності з іншими, і, водночас, усвідомлення власної унікальності та неповторності;

- побудова терапевтичних стосунків: під час впровадження медіа-засобів в терапевтичний процес полегшується встановлення контакту через цю звичність, навіть **буденність медіа-технологій**. Невербальна мова образів допомагає арт-терапевту чи іншим членам групи в груповій роботі зрозуміти клієнта. **Поширення** продуктів медіа-творчості **в соціальних мережах** дозволяє отримати емоційну підтримку, прийняття, визнання цінності та значущості кожній людині. Участь у групах в соціальних мережах, де панує толерантність до внутрішнього світу кожного учасника, готовність його розуміти, згуртованість, взаємодопомога дозволяє людині отримати підтримку у період кризи, конфлікту. Створення віртуальних груп на основі терапевтичних підтримує відчуття «Ми», приналежності до групи, створює можливості для обговорення питань, на які не вистачило часу в реальній групі, обміну фотографіями, статтями з цікавих всім тем, стає основою реальної допомоги і, навіть, спільної медіаторчості. Дозволяє працювати з тими, хто не може за певних причин брати участь в арт-терапевтичній групі, ділитися переживаннями та висловлювати власні думки іншим. Це сприяє адаптації та реадaptaції людини у спільноті, створює умови для соціальної активності, що є ознакою медіа-арту взагалі, і, таким

чином, формує активну життєву позицію клієнта. Основними механізмами, за рахунок яких діє фактор терапевтичних стосунків в медіа-арт-терапії є емоційна підтримка, прийняття, групова ідентифікація, усвідомлення цінності спілкування та спільної творчості;

- зворотній зв'язок також є важливим в медіа-арт-терапії: завдяки новим формам творчості миттєво відбувається формування нових смислів, легше усвідомлюються проєкції на продукти власної творчості: увагу привертає (наприклад, фотографується) лише те, що нас зачепило, цікавим є сюжет фільму, що відповідає нашій проблемі, на персонажі при створенні власного проєктуються наші якості. Завдяки інтернет-технологіям медіа-арт-терапія сприяє розширенню комунікативних стратегій та дій клієнта, відбувається міжособистісне науління. Отже, важливими механізмами є проєкція, рефлексія, усвідомлення та побудова нових смислів.

- **розвиток медіакомпетентності** в процесі медіаторчості приводить до підвищення самооцінки, налагодження спілкування [5; 13]. Низька самооцінка, емоційно несприятливе ставлення до себе ускладнюють сприйняття зворотного зв'язку, включають дію психологічних захисних механізмів. Позитивна самооцінка знижує рівень психологічної загрози, зменшує опір, робить клієнта більш відкритим новій інформації і новому досвіду. Емоційна підтримка та творчість робить позитивний стабілізуючий вплив на самооцінку, підвищує ступінь самоповаги.

Наведемо **приклад** використання медіа-арт-терапії в Україні.

Останнім часом дуже активно розвивається кінотерапія як застосування медіаторчості – процес створення медіапродуктів (кінофільмів, анімаційних фільмів) з метою зцілення особистості та групи. Раніше для створення «кіно» потрібно було мати складну, коштовну техніку, спеціальні знання щодо її застосування, і кінотерапія використовувалася лише в варіанті сприйняття готових витворів кіномистецтва. А сьогодні відеокамера в смартфоні визначає стрімкий розвиток та поширення медіа-арт-терапії. Кіномистецтво є складним мистецтвом і поєднує естетичні властивості театру, руху, літератури, образотворчого мистецтва та музики на основі властивих йому засобів вираження – фотографічної природи кінозображення та монтажу.

Еліна Алієва, аспірантка кафедри психології, Інституту філософської освіти та науки, Національного Педагогічного Університету імені М.П. Драгоманова в своїй дисертації у формульованому експерименті використовує такий вид роботи як створення відео-роліку – за-

собу впровадження у повсякденному житті мотиваційного особистого матеріалу. Учасники тренінгу після проведення програми мають власний досвід самопрезентації у відео-роліках на тему-питання: «Що для мене означає бути дорослим і самостійним?» [1].

Олена Голубєва, колишній молодший науковий співробітник лабораторії психології масової комунікації та медіа-освіти, колишній керівник студії мультиплікації «Червоний собака» ЦДЮТ Солом'янського району використовує створення анімації як окремий вид занять, і неодноразово презентувала свої доробки на конференціях [6, 7]. Вона досліджувала психологічні закономірності сприйняття, мислення через екранні образи, які впливають на психічну реальність людини, маніпулювання в кіномистецтві простором і часом, піксіляцію як особливу техніку анімації, за допомогою якої на екрані без спецефектів та комп'ютерної графіки можна створити неможливе – літати, рухати поглядом предмети та багато іншого. На її думку, досягнення кіномистецтва формують закономірності соціально-психологічного та культурно-історичного плану. Складноорганізовані форми в сучасній екранній культурі потребують створення навігації як пошуку засобу переходу від одиничних форм до їхніх динамічних конструкцій.

Не можна обминути увагою і значний доробок **Ірини Борейчук** в галузі фототерапії [2]. Фототерапія передбачає використання фотографій у процесі творчої діяльності з метою психічного зцілення, розвитку та гармонізації. В фототерапії використовуються особисті і сімейні фотографії, вивчаються спогади, думки, почуття. Кожен знімок є своєрідним портретом, «дзеркалом пам'яті». Значення фотографії не лише в її візуальному змісті, а й в емоційній та реконструктивній реакції глядача, сенс і емоційний зміст залежать від нього, тому що індивідуальні особливості сприйняття та особистий досвід визначають те, що людина побачить. Фотографія є звичним і простим видом творчості, навиком з якого мають більшість клієнтів. Фототерапія полягає як у створенні власних фотографій, так й у творчому сприйманні фотографій інших, створенні творчих продуктів, де в якості матеріалу використовуються фотографії, обговоренні, реконструкції з метою створення чи ілюстрації нових наративів (малювання, колажування, інсталяція готових знімків в просторі, гра з фотографіями, драматизація і створення історій). Фотографія дає можливість клієнтові побачити себе з боку – так, як його бачать інші, в незвичних ракурсах, серед інших людей. Фотографія є природним каталізатором спілкування. Як арт-терапевтичний інструмент фотографія залучає людей до взаємодії з їх

унікальними візуальними конструктами реальності. І якщо раніше створені клієнтом фото роздруковувалися та використовувалися як кататимні образи чи для створення колажів, то зараз все більше арт-терапевтів пропонує клієнтам продовжити роботу в цифровому форматі.

Висновки. Медіа-арт як сучасне мистецтво характеризується соціальним активізмом, розмитістю меж як культурних, так й ролевих, спрямованістю на комунікацію та творчість заради творчості, постмодерністською еkleктикою та епатажем. Медіа-арт-терапія чи медіамистецька терапія є новітнім різновидом арт-терапії, в основу застосування якого покладено використання сучасних медіа, що є визначальною ознакою методу. Все це знаходить вираження в медіа-арт-терапії. Кінотерапія і фототерапія, які традиційно були окремими різновидами арт-терапії поступово входять до медіа-арт-терапії як ті, що є найрозвинутішими. Медіа-арт суттєво розширює можливості використання арт-терапії, допомагає знизити страх перед власною творчістю, поділитися продуктами з іншими і отримати емоційну підтримку в мережі інтернет. Механізмами терапевтичного впливу в медіа-арт-терапії є катарсис, творче самовираження (з новими можливостями медіа), емоційна підтримка (яка може значно зростати за умови поширення продуктів власної творчості в інтернеті), усвідомлення власної унікальності, групова ідентифікація (відчуття приналежності до спільноти), усвідомлення цінності спілкування та спільної творчості, проекція, рефлексія, усвідомлення та побудова нових смислів. Розвиток медіакомпетентності в процесі медіаторчості приводить до підвищення самооцінки, налагодження спілкування. Отже, використання медіа-арту в терапевтичному процесі – це сучасність, адже медіа увійшли в наше життя і не можна їх звідти викинути.

Література:

1. *Алієва Е.* Мотиваційний серіал. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=-JqihotqqZc>
2. *Борейчук І.* Фототерапія як спосіб прийняття чужого досвіду/ Ірина Борейчук/ Простір арт-терапії: палітра емоцій: матеріали XIII Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 – 27 лютого 2016 р.) / [за наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьонові, О.Л. Вознесеньської, О.М. Скар]. – К. : Золоті ворота, 2016. – С. 11-13
3. *Вознесеньська О.* Арт-терапевтичний простір постмодерністського часу/ Вознесеньська О. Л. // Простір арт-терапії: Зб. наук. ст. ; [УМО, 2013, ВГО «Арт-терапевтична асоціація», 2013]; [редкол.: Лушин П.В., Чуприков А.П. та ін.]. – К.: Золоті ворота, 2013. – Вип. 1 (13). – 129 с. – С. 26-37.

4. Вознесеньська О. Медіа-арт-терапія: нові можливості інформаційної доби/ Вознесеньська Олена // Простір арт-терапії: можливості інтеграції: матеріали XIV Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 23–25 лютого 2017 р.) / [за наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдюнової, О.Л. Вознесеньської, О.М. Скарп]. – К. : Золоті ворота, 2017. – С. 15-21.
5. Вознесеньська О., Сидоркіна М. Медіатворчість як складова сімейної медіаосвіти: використання ресурсів арт-терапії / Олена Вознесеньська, Марина Сидоркіна // Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Медіаосвіта – пріоритетний напрям в освіті ХХІ століття: проблеми, досягнення і перспективи». – [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://conf-hano.at.ua/load/statti/voznensenska_o_sidorkina_m_mediatvorchist_jak_skladova_simejnoji_mediaosviti_vikoristannja_resursiv_art_terapiji/3-1-0-234
6. Голубєва О.Є. Екранна мова: один плюс один дорівнює три / Олена Голубєва/ Простір арт-терапії: міф, метафора, символ: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, Інститут соціальної та політичної психології АПН України – ЦППО АПН України, 28 лютого-1 березня 2008 р.) / За наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдюнової, О.А. Бреусенка-Кузнєцова, О.Л. Вознесеньської. – К.: Міле-ніум, 2008. – С. 84-87.
7. Голубєва О. Цей загадковий тривожний сас пенс / Олена Голубєва/ Простір арт-терапії: витоки натхнення: Матеріали VIII Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 24-26 лютого 2011 р.) / За наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдюнової, О.А. Бреусенка-Кузнєцова, О.Л. Вознесеньської, О.М. Скарп. – К.: Золоті ворота, 2011. – С. 109-111.
8. Копытин А.И. Основы арт-терапии / А.И. Копытин. – СПб. : Изд-во «Лань», 1999. – 256 с.
9. Медіа-арт. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://visart.info/POST/media.htm>
10. Нью-медіа арт. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://artandyou.ru/category/history/post/new_media_art
11. Тетерин С. Что такое медиа арт? - давайте разбираться вместе / Сергей Тетерин http://www.teterin.ru/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1
12. Цорн П. Современные кочевники – медиа-арт и глобализация/ Петер Цорн. Перевод: С.Мюллер. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.goethe.de/ins/kz/ru/alm/kul/mag/12154899.html>
13. Череповська Н.І. Медіатворчість як соціально-психологічний ресурс особистості. Типологія відеосприймання / Н.І. Череповська // Збірник наукових праць Інституту психології АПН України «Актуальні проблеми психології» у 12 томах ; [за ред. В.О. Моляко]. – Т.12. – Вип. 8. – Житомир: Видавництво ЖДУ ім. В. Франка, 2009. – С. 318-325.

